

Kopia till:

SNV
Statens planverk
FBM
Kommfullm Filipstad
Lantbrnd
SVS
Vägförv
Lantmäterienh
Planenh
Naturvårdsenh
Naturvårdsområdets ledamöter
Naturvårdsregistret
Bynd Filipstad
Markägarna enl förteckning /rek mb/

Reservatsbildning för Högbergsfältet

Beskrivning av reservatet

Reservatets benämning: Högbergsfältet

Kommun: Filipstad

Socken: Färnebo

Fastighet: Yngsjöhyttan 1:219 (del av), 1:259 och 1:260

Lägesbeskrivning: Sydöstra delen av Persbergshalvön i Yngen. Koordinatangivelse 14145/66260.

Gränser: Framgår av bifogade kartor i skala 1:50 000 och 1:10 000; bilaga B och C. För de delar av gränsen som inte följer naturliga gränslinjer sker utmärkning i terrängen.

Areal: Ca 50 hektar.

Naturvårdsförvaltare: Skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län i samråd med Filipstads kommun

Markägare: Marken inköpes av staten för naturvårdsändamål. Berörda tomter, se markägarförteckning (bilaga A).

Grund för beslutet

På Högbergsfältet har gruvbrytning skett under flera sekel fram till 1906. Ett stort antal djupa schakt med dagöppning vittnar om brytningen. Vegetationen i området är påverkad av näringsrika inslag i berggrunden. Skogsbestånden har under lång tid utvecklats utan större påverkan av människan. I direkt anslutning till gruvområdet förekommer äldre odlingsmarker liksom ruiner av olika slag.

De djupa, mörka gruvhålen, omfattande skarnhögar, den täta lundvegetationen och mycket grova tallar, de små insprängda ängsyrtorna, de något större odlingsmarkerna ner mot sjön Yngen, den vackra utsikten från Högberget och det inbjudande vattnet i Yngen är ingredienser i ett mycket attraktivt utflyktsmål och studieobjekt. Området bör vårdas för att kunna bevara sin attraktiva karaktär och för att allmänhetens utnyttjande av området skall gynnas.

Med stöd av 7 § naturvårdslagen förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogade karta som naturreservat; bilaga C.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla beträffande området.

A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägarens och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. Bedriva täktverksamhet eller schakta. Betstämelsen gäller även skarnhögar i området.
2. Anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel.
3. Avverka, röja eller utföra skogskultur annat än enligt fastställd skötselplan.
4. Anlägga ny väg eller förändra befintlig väg.
5. Bedriva jakt annat än skyddsjakt i samråd med reservatsförvaltaren och naturvårdsverket (jämför skötselplan).

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

6. Uppföra helt ny byggnad eller annan anläggning eller väsentligt ändra befintlig byggnads exteriör.
7. Avstänga eller upplåta bilväg annat än enligt skötselplan.
8. Dra fram mark- eller luftledning.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av till detta beslut fogad skötselplan, bil D.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. Störa djurlivet t ex genom att klättra i boträd.
2. Medföra ej kopplad hund eller annat lösgående husdjur.
3. Göra upp eld annat än på anvisad och särskilt iordningställd plats.
4. Framföra motordrivet fordon annat än på anvisade vägar.
5. Parkera annat än på anvisade platser.
6. Uppställa husvagn annat än för tillfälligt dagsbesök på anvisad plats.
7. Tälta mer än ett dygn i sträck.
8. Bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar.
9. Plocka eller gräva upp blommor, mossor, lavar eller trädsvampar.
10. Bortföra större sten eller block (från skarnhögar o dyl).
11. På störande sätt använda radioapparat, bandspelare e dyl.

D. Bestämmelser jämlikt 9 § naturvårdsförordningen om skötselplan m m.

1. Syftet med vården och förvaltningen. Bevara områdets attraktiva karaktär och underlätta allmänhetens möjligheter att studera naturförhållanden och kulturminnen.
2. Skötselplan. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om vården av reservatet genom att fastställa bifogade plan.
3. Reservatet skall utmärkas i enlighet med av statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar.
4. Naturvårdsförvaltare är skogsvårdsstyrelsen i samråd med Filipstads kommun.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, jordbruksdepartementet, se bilaga (formulär 3).

Beslut i detta ärende har fattats av länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog landshövding Bengt Norling jämte ledamöterna Arvid Eskel, Arne Hult, Sune Johansson, Bertil Jonasson, Helmer Karlsson, K A Karlsson, Göthe Knutson, Elvy Nilsson, Sven Nilsson, Gunnar Olsson, Henry Stjernborg och Nils Wallander samt suppleanten Ove Eriksson.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Beckman, länsassessor Johansson, t f länsarkitekt Bergfeldt, naturvårdsdirektör Wirén, lantmätare Pettersson, länsantikvarie Varenius och byrådirektör Åhgren, föredragande.

Bilagor:

Besvärshänvisning
Markägarförteckning, bil A
Karta, skala 1:50 000, bil B
” 1:10 000, bil C
Skötselplan, bil D

Skötselplan för naturreservatet HÖGBERGSFÄLTET

2 Allmän beskrivning samt målsättning för naturreservatets skötsel

2.2 Allmän beskrivning

2.2.6 Data

Areal: 56 ha

Kommun: Filipstad

Läge: Persbergshalvön i nordvästra delen av sjön Yngen, ca 1 mil nordost om Filipstad.
Topokarta blad 11 E NV

Syfte med avsättningen: Att iordningställa och vårda ett utflyktsområde med stora naturvetenskapliga, kulturhistoriska och estetiska värden.

2.2.6 Naturförhållandena och industrihistoriska lämningar

Området har under sekler - kanske med början på 1400-talet - varit föremål för gruvhantering fram till 1906. Illustration till gruvhanteringen är dels omfattande förekomst av varp (s k skarnhögar), rester av div byggnader - ofta sammansatta av slaggsten, stenomgårdade små odlingsmarker samt framför allt ett stort antal "bottenlösa" gruvhål. Dessa djupa hål ligger längs ett enda sammanhängande, starkt veckat lager (jämför kartbilaga nr 2) som vid sin anläggning i geologisk urtid varit mer eller mindre horisontellt, men genom senaste berggrundsrörelser omvandlats, veckats och kommit att luta kraftigt. Järnmineralet är magnetit, som följs av pyroxen och granatskarn. Den omgivande leptiten är närmast malmkroppen ofta skarnrandig. Några av gruvorna har närmast marken brutits som skilda gruvor men är på större djup sammanbundna till ett schakt. Största gruvan - Torskebäcksgruvan - har ett djup av 215 m. Gruvöppningarna ligger på en höjd av 25 - 35 m över Yngens yta. "Tilas stoll", en horisontellt delvis vattenfylld gruvgång leder från Yngens strand i öster in under berget. Tätast förekommer gruvöppningarna på själva Högberget och dess östsluttning mot sjön.

Persbergs jämte Nordmarks gruva antas vara de äldsta i Värmland, åsyftade i Erik av Pommerns privilegiebrev 1413. Området består av en mängd gruvor och mindre gruvfält. Särskilt Storgruvan anges såsom mycket gammal. Länshållning och malmuppföring sköttes länge med hästvind, och först 1752 byggdes den första konstgången, varigenom vattenkraften genom sinnrika konstruktioner kunde användas även på långa avstånd. Gamla kartor visar sträckningen av åtskilliga sådana konstgångar på Persbergsfältet. I äldsta tid bröts malmen genom tillmakning, dvs, genom att en stor stockbrasa antändes vid bergväggen för att därigenom spränga sönder stycken av berget. Spår efter denna metod syns i åtskilliga gruvhåls övre delar och även i den s k Tilas stoll från 1770-talet. Borring och krutsprängning infördes emellertid redan på 1730-talet och tog senare överhanden. Maskinborrar togs i bruk 1862 och

vid denna tid började också sprängningen med hjälp av nitroglycerin och vid sekelskiftet med dynamit, då gruvhanteringen också genom elkraften och andra moderna metoder förbättrades och intensifierades.

På Högbergsfältet där driften nedlades 1906, finns nu inga spår av gruvvarpbyggnader och konstgångar m m bevarade, men som illustration till den intensiva verksamhet som en gång rått här finner man dels omfattande samlingar av varp, s k skarnhögar, dels diverse husgrunder i slaggsten samt ett stort antal bottenlösa gruvhål. Dessa ligger i Högbergets östsluttning mot sjön.

Reservatsområdet täcks av en mosaikartad vegetation. Speciellt i de större odlingsmarkerna i söder - sydväst samt på Högberget förekommer en artrik och frodig flora med inslag av kalkgynnade arter. Bland mindre vanliga arter kan nämnas backviol, nattviol, skogsknipprot, strutbräken, tvåblad, trolldruva och smörboll. Nagelörten (*Erophila verna*) växer här i tämligen rika bestånd här vid nordgränsen av sitt utbredningsområde.

I skogsbestånden är inslaget av lövträd stort. Flerstädes förekommer alm, ask och lönn och här och där även ek. Skogsbestånden har till stora delar lundkaraktär. Andra delar karakteriseras av äldre mycket grova tallar med underväxt av blandbestånd. Flerstädes mellan gruvhålen har de gamla träden dött och intagits av hålbbyggare. Förutsättningarna för ett rikt fågelliv bör vara stort i denna mosaikartade natur.

Ett flertal stigar - äldre brukningsvägar - genomkorsar området. De är på många ställen kantade av kraftiga stengärdesgårdar som inhägnar de gamla mer eller mindre kraftigt igenvuxna odlingsmarkerna.

Högbergsfältet kan ses som en del i ett betydligt större naturvårdsobjekt. Se vidare härom i "Översiktlig naturvårdsinventering". Filipstads kommun, 1974.

2.2.6 Kommunikationer

Området kan per bil nås från två håll, dels genom Persbergs tätort, dels utefter en 2 km lång, mindre väg från stora landsvägen (Filipstad-Ludvika) i nordväst (jämför kartbilaga nr 1).

Området kan givetvis även med fördel nås per båt över Yngens osedvanligt klara vatten.

2.2.6 Serviceanordningar

F n finns endast mycket begränsade serviceanordningar utöver de oskyltade vägarna och stigarna. Sopkärl och toalett har dock nyligen placerats vid den östra stranden.

Vidare kan nämnas att inhägnad har skett (som AMS-arbete) av de många djupa och farliga gruvhålen.

2.2.6 Föreskrifter

Se reservatsbeslut.

2 Disposition- och skötselplan för mark och vatten

2.2 Allmän målsättning för mark- och vegetationsvård

Den allmänna målsättningen för naturreservatets skötsel skall vara att främja allmänhetens besök i området. Detta sker genom anpassning av service- och säkerhetsanordningar, information om naturföreteelser och kulturhistoria samt genom vård av det äldre odlingslandskapet med beaktande av estetiska aspekter och en bevarad rik variation av naturtyper.

Öppnandet av de igenvuxna odlingsmarkerna bör ske successivt så att tillfredsställande eftervård av öppnade ytor kan ske. Restaureringen av odlingslandskapet får inte bli ett självändamål. De öppnade ytorna bör kunna ge en liten uppfattning om tidigare verksamhet i området snarare än att efterlikna ett visst stadium i områdets historia. En bevarad snabb växling mellan öppna, glesa, täta och orörda partier bidrar till en artrik flora och fauna och torde även vara väsentlig för att bevara den trolska stämning området nu har.

2.2 Principer för disposition av mark och vatten samt åtgärder av allmän karaktär

2.2.6 Hävd av kulturlandskapet

- 2.2.6.1 Bete - med i första hand får - skall ske i den södra och sydvästra delen i den omfattning som framgår av kap 2.3. Betningen skall i tid och omfattning begränsas så att områdets rika ängsflora bevaras.
- 2.2.6.1 Slåtter skall ske som komplement till betningen i söder - sydväst samt för att hålla öppet de mindre ängsytor som efterhand öppnas i östra delen (jämför även kap 2.3).
- 2.2.6.1 Slåtter får ske med traktor där så är möjligt utan att djupa hjulspår uppstår eller risk föreligger att stengärdesgårdar raseras.
- 2.2.6.1 Hö skall snarast möjligt efter torkning hopräfsas och bortföras.
- 2.2.6.1 Stängsel mellan beteshage, äng och tomt får bestå av fårstängsel av nutida typ. Där så är möjligt utnyttjas emellertid stengärdesgårdar ev efter komplettering.
- 2.2.6.1 För att underlätta biltrafik till befintliga byggnader inom betesområdet iordningställes färister.

2.2.6 Hävd av skogsområden

- 2.2.6.1 Inom skötselområde 2 bedrivs i huvudsak normalt skogsbruk. Speciell hänsyn tas dock till diverse kulturminnen inom området.
- 2.2.6.1 Inom huvuddelen av skötselområde 1 samt 3-6 lämnas skogsbestånden att fritt utveckla sig utan andra ingrepp än öppethållande av stigar, vistelseytor, mindre ängsytor och sammanhängande skarnhögar. I område 7 vidtages ingrepp för att gynna dimensionsutvecklingen. Normala skogshygieniska åtgärder enligt skogsvårdslagen skall dock utföras.

2.2.6 Jakt och vilt

- 2.2.6.1 Enbart skyddsjakt, som enligt förvaltaren i samråd med länsstyrelsen och naturvårdsverket bedömts erforderlig, får förekomma.
- 2.2.6.1 Vid avverkningar och röjningar bör hänsyn till hålbbyggande fåglar och annat vilt tagas genom i möjlig mån kvarlämnande av ihåliga träd samt fruktbarande träd och buskar.

2.2.4 Fiske

- 2.2.4.1 Fiske berörs ej av reservatsbildningen.

2.2.5 Disposition och skötsel av byggnader

- 2.2.5.1 Dispositionen av befintliga byggnader utöver Poppeludden berörs ej direkt av reservatsbildningen.
- 2.2.5.2 Från reservatsförvaltarens skötselåtgärder undantages tomtområde kring resp. byggnad (jmf kartbilaga 1).

2.2.6 Tillsyn

- 2.2.6.1 Regelbunden tillsyn sker i samarbete mellan reservatsförvaltaren och kommunen.
- 2.2.6.1 För tillsynen skall upprättas instruktion.

2.2.6 Renhållning

- 2.2.6.1 Sopor och latrinkärl skall genom avtal med Filipstads kommun omhändertagas på platsen.

2.2.6 Biltrafik

- 2.2.6.1 Tillfart till reservatet sker i första hand på den mindre vägen från nordväst. Endast denna skyltas vid stora landsvägen.
- 2.2.6.1 Reservatsförvaltaren medverkar till utbyggnad av mötesplatser samt underhåll av vägen från nordväst enligt särskilt avtal med vägghållaren.
- 2.2.6.1 2 parkeringsplatser (jfr karta 1) iordningställes. Främst sker satsning på den i norr - vid Nygruvan.
- 2.2.6.1 Allmän biltrafik ner till stranden begränsas. I första hand uppsättes förbudsskylt vid kapellet samt information härom vid parkeringsplatserna i skötselområde 1 och 10. Om trafiken trots detta blir besvärande placeras grind vid kapellet (alternativt vid parkeringsplatsen, område nr 10).

2.2 Detaljbeskrivning och detaljåtgärder

Beskrivning och karta har indelats i skötselområden. Varje skötselområde har beskrivits varjämte angivits målsättning för skötsel samt åtgärder av engångs- och underhållskaraktär. Vägvisning och sanitära anordningar ges högsta prioriteringsgrad. Därefter ordnas betesdrift i sydvästra delarna och övrigt sociala anordningar utföres. Öppnandet av mindre ängsytor inom skötselområde 3 sker successivt under en femårsperiod.

Skötselområde 1

Beskrivning: Ett större, vattenfyllt gruvhål och ett par mindre hål. Omfattande skarnhögar. Slyskog och ängsflora. Kring gruvhålen dungar av grovskog huvudsakligen tallar och enstaka lövträd.

Målsättning: Inkörsport till reservatet. Parkeringsplats, informationscentral.

Åtgärd: Engångsåtgärd: Bilparkering ordnas. Informationstavla och vägvisning uppsättes vid parkeringen liksom toalett och sopkärl.

Underhåll: Successiv röjning för att utveckla lövskogsbestånd och framhäva stengärdsgårdarna väster om Nygruvan. Risen hopdrages i högar. Skötsel av parkeringsplatsens anordningar.

Skötselområde 2

Beskrivning: Föryngringsyta, delvis granplantering på gammal åkermark. Inslag av sankpartier. Relativt omfattande förekomst av stengärdsgårdar vilka dock till största delen är dolda av den täta granskogen.

Målsättning: Fortsatt skogsbruk. Hänsyn till naturvårdsaspekter enligt allmänt gällande regler. Om reservatsområdet förvärvas för naturvårdsändamål framhäves bilden av äldre odlingslandskap även i detta skötselområde.

Åtgärd: Engångsåtgärd: Stigar iordningställes enligt kartbilaga 1. I övrigt f n ingen åtgärd från reservatsförvaltarens sida.

Underhållsåtgärd: Stigarna hålles öppna.

Skötselområde 3

Beskrivning: Kan betraktas som kärnan i reservatet. Här förekommer de flesta gruvhålen. Trädbeståndet är skiftande, delvis lundartade blandbestånd, delvis glesa bestånd av gamla, grova tallar. Omfattande skarnhögar, brukningsvägar kantade av kraftiga stengärdsgårdar, igenväxta och, igenväxande ängar, fundament och ruiner vittnar om tidigare verksamhet.

Området begränsas i norr av en gammal brukningsväg och en liten bäck. I väster utgörs gränsen i princip av skogsbrynet mot skogsföryngringen i område 2.

Floran är rik med inslag av ädla lövträd och kalkgynnade arter (jämför allmänna beskrivningen avsnitt 1.1.2). Upprensning av stigar har 1974/75 påbörjats som AMS-arbete. Likaså har smärre ingrepp i de igenväxta ängarna skett som AMS-arbete.

Utsikten från Högberget ut Över Yngen är vacker. Stranden är mycket stenig.

Målsättning: Utflyktsmål och studieobjekt. Nuvarande "trolska stämning" bevaras.

Åtgärd: Engångsåtgärd: Komplettering av stigsystemet samt vägvisning. Successivt öppnande av smärre ängsytor. Igenväxningen av skarnhögarna och igenväxningar i husgrunder begränsas. Riset hopdrages. I övrigt görs i princip inga ingrepp i vegetationen. Vid stranden placeras toalett, sopkärl, sittgrupp(er) och informationstavla. Vidare underlättas bad på några ställen utefter den steniga stranden. Angöring med båt underlättas. Nedgång i en av de större gruvöppningarna ordnas eventuellt.

Underhållsåtgärd: Stängsel kring gruvhål och nedgång underhålles kontinuerligt med tanke på säkerheten. Stigsystemet och andra sociala anordningar underhålles. Öppnade Ängsmarker skötes genom slåtter och kompletterande röjningar.

Skötselområde 4

Beskrivning: Vattenfyllda sänkor mot Yngen, den norra huvudsakligen avgränsad av skarnhögar. Slyskog.

Målsättning: Lämnas orörd så att slyet får tätna, dölja hålorna och avskärma vistelsertor utefter Yngens strand.

Åtgärd: Engångsåtgärd: -

Underhållsåtgärd: -

Skötselområde 5

Beskrivning: Starkt utskjutande udde i Yngen samt smal strandremsa. Udden är beklädd med ett tätt trädbestånd där tall i olika åldrar dominerar. Ett mindre gruvhål vid uddens bas.

Målsättning: Angöringsplats, bad, information.

Åtgärd: Engångsåtgärd: Brygga iordningställes (i norra delen). Toalett uppsättes. Rensning av gräsklädda, relativt jämna ytor på ömse sidor av östra udden. Slåtter av ängarna på västra udden. Stigen runt östra udden breddas något. Riset brännes. I övrigt lämnas vegetationen orörd.

Underhållsåtgärd: Kontinuerlig tillsyn och underhåll av anordningarna.

Skötselområde 6

Beskrivning: Skogskyrkogård med litet kapell.

Målsättning: Tidigare disposition fortsätter.

Åtgärd: Ingen från reservatsförvaltarens sida.

Skötselområde 7

Beskrivning: Skogsbestånd huvudsakligen bestående av grov tallskog, 100 - 125 år gammal. Enstaka betydligt äldre tallindivider ingår i bestånd liksom en del främmande trädslag (silvergran, lärk) utefter vägen. I den nordvästra delen av området är tallbeståndet yngre och tätare. Speciellt söder om vägen är underbeståndet tätt med stort inslag av lövträd.

Målsättning: Attraktivt skogsområde med variation mellan "pelarsal" och orörda partier. Området söder om vägen och en 25-50 m bred zon närmast norr om vägen lämnas i huvudsak orörda. Inom övriga delar utföres ingrepp för att gynna dimensionsutvecklingen.

Åtgärd: Stigar enligt kartbilagan iordningställs och underhålls.

Skötselområde 8

Beskrivning: Ca 12 hektar åker- ängs- och hagmark delvis igenväxta.

Avsnitt A utgöres av relativt öppen f d slåttervall vid klockstapeln. Avsnitt B och E utgöres av igenväxande åker och äng. Avsnitt C är ett starkt förbuskat område med rester av öppna ängsytor här och var. Ställvis rik vår- och försommarflora. Avsnitt D utgöres av igenväxande ängsmarker med inslag av ädla lövträd och buskar, bl a alm och ask.

Målsättning: Öppethållande av odlingslandskapet.

Åtgärd: Avsnitt A: Sälg och björk som växer in i den öppna marken röjes. Brakved, hägg och ask sparas. Vid odlingsröset söder om klockstapeln sparas hägg, rönn och sälg medan aspelyet röjes. I det kompakta vegetationsbältet mot sjön tas öppningar upp i vegetationen i enlighet med skiss nedan. Området inhägnas och betas med får. Den östra delen betas först sedan årlig sen slåtter utförts.

Åtgärd: Avsnitt B och E: Rójningar utföres i vegetationen så att sikt erhålles från vägen mot övriga betesfällor och sjön.

Fårstängsel uppsättes och områdena betas eventuellt först sedan brukaren utfört årlig slåtter. Där det är möjligt utnyttjas stengärdesgårdarna som hägnad.

Åtgärd: Avsnitt C: Öppna ängsytor som håller på att växa igen röjes och utvidgas successivt. För övrigt lämnas vegetationen orörd tills vidare.

Fårstängsel sättes upp och stängselövergångar anordnas. Området betas svagt med påsläpp av djuren efter den 15 juli.

OBS! Den täta vegetationen i anslutning till stigen i söder lämnas helt orörd och fri från bete inom ett bälte om ca 20-30 m på vardera sidan.

Åtgärd: Avsnitt D: Fårstängsel sättes upp och området betas svagt (ca 5-8 får). Påsläpp av djuren får ske först efter 15 juli. Udden söder om stigen lämnas fri från betesgång med hänsyn till de speciella växtsamhällena.

Underhållsåtgärd: Årlig slåtter (efter frösättningen) och bete samt eventuellt underhåll av betesstängsel. Kompletterande rójning.

Skötselområde 9

Beskrivning: Lundartat blandbestånd på gammal hagmark.

Målsättning: Lämnas tills vidare orört för att bidra till områdets variation.

Åtgärd: -

Skötselområde 10

Beskrivning: Täta blandskogsbestånd kring vägen. Torpruin vid vägskälet.

Målsättning: Parkering, informationscentral.

Åtgärd: Engångsåtgärd: Det forna gårdstunet städas. "Parkvård" av omgivande trädbestånd. Informationstavla med uppgifter om hela området. Vägvisning. Toalett, sittgrupper.

Underhåll: Kontinuerlig tillsyn och skötsel av anordningarna.

Skötselområde 11

Beskrivning: 4 st tomtområden av varierande storlek i anslutning till befintliga byggnader.

Målsättning: Fortsatt verksamhet i princip i nuvarande form. Om något av husen säljes eller uthyres bör reservatsförvaltaren överväga att skaffa sig dispositionsrätt till huset. I så fall utnyttjas byggnaden som utgångspunkt för tillsyn och skötselåtgärder ev även som informationscentral.

Åtgärder: -

3. Plan för anläggning, disposition och skötsel av anordningar för rekreation och friluftsliv

3.1 Planen utgör framför allt en utveckling av vad som sagts under rubriken detaljbeskrivning och detaljåtgärder(2.3).

3.2 Friluftsanordningar

3.2.1 Bryggor skall utformas och skyltas så att de kan användas dels av arrendatorer inom reservatsområdet, dels av besökare. Beträffande de två föreslagna bryggplatserna i norr byggs tills vidare endast enkla anordningar som i första hand kan utnyttjas för bad.

3.2.2. Vägar inom området skall i begränsad omfattning användas för biltrafik. Parkering skall ske vid reservatets norra och västra gränser. Åtgärder för att begränsa allmänhetens biltrafik skall utformas med hänsyn till övriga nyttjanderättshavare. I första hand prövas information och förbudsskyltar vid parkeringarna. I andra hand uppsättes låst vägbom e dyl.

3.2.3 Stigar skall anordnas enligt bifogad karta. Särskild markering torde endast i mindre omfattning behövas. Vägvisning ordnas dock genom skyltar eller kartskisser vid större stigshål. Spångning eller motsvarande skall utföras över alla fuktiga partier. Detta gäller framförallt stigen utmed stranden söder om klockstapeln. Stigarna underhålls fortlöpande genom röjning och komplettering av spångning.

3.2.4 Stängselgenomgångar anordnas i lämplig omfattning.

3.2.5 Toaletter och sopkärl skall finnas vid parkeringsplatserna samt vid stranden i anslutning till vägen.

3.2.6 Stängsel kring gruvhål skall fortlöpande underhållas. Förstärkningar sker vid platser som är speciellt välbesökta.

3.2.7 Anordningar för nedgång i gruvhål anordnas eventuellt i nära samarbete med gruvteknisk expertis.

3.3 Kommunikationer

3.3.1 Tillfarten från stora landsvägen i nordväst (ca 2 km) skall i första hand utnyttjas och skyltas. Reservatsförvaltningen skall verka för att viss förbättring av vägstandarden sker.

3.4 Information

3.4.1 Större informationstavla skall i första hand finnas vid parkeringsplatsen i norr (delområde nr 1) samt vid den andra parkeringsplatsen (delområde nr 10) och eventuellt vid stranden (i nordligaste kanten av delområde nr 5).

3.4.2 Vägvisning inom reservatet skall i första hand ske genom "pilar" eller kartskisser i stigshål.

3.4.3 Folder med tysk och engelsk del framställs. Foldern skall finnas vid parkeringsplatserna inom reservatet samt vissa affärer och rastplatser utefter länsväg nr 63.

3.4.4 Tillsynsman skall i möjligaste mån bistå allmänheten med information om reservatet och närliggande naturvårdsobjekt.

3.4.5 Guidade rundvandringar bör anordnas under ledning av sakkunnig guide. Samarbete bör ske med Värmlands museum, turistorganisationer och lokala intresseföreningar för att utveckla program i detta avseende.

Bilagor:

Karta skala 1:10 000

Ek flerårsplan